

ACC. N:R M. 11694:1-4.

Landskap: *Västergötland* Upptecknare: *Paul Johansson, Emelögen, Grolanda*
Härad: *Vilske* Berättare: " " "
Socken: *Grolanda* Berättarens yrke: *facktskare o. smickare*
Uppteckningsår: *1950* Född år *1894* i *Grolanda*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Hälsning.

s. 1-4.

Lu F 62.

228/123a

Acc. nr M. 11694:1.

LUF 62

361

Uppgifterna hänföra sig till

Landskap:

Västergötland

Härad:

Vilske skb

Socken:

Guslanda

Uppteckningsår:

1950

Uppgifterna lämnade av

Namn:

Paul Johansson

Adress:

Emelögav Gudlanda

Födelseår och födelseort:

1894 Gudlanda

Folklivsarkivet i Lund beder Eder härmed vara vänlig besvara nedanstående frågor i och för en undersökning rörande de i snabbt försvinnande stadda halmtaken. Vi vilja medan ännu tid är söka rädda åt kommande tider kunskapen om halmtaken, deras förfärdigande, förekomst och egenskaper. Vi äro tacksamma för korta, tydligt och helst med bläck skrivna svar på *alla* frågorna. Numrera svaren efter frågorna. Frankokuvret för svaret bifogas.

Frågor:

1. Finns å Eder trakt halmtak eller vasstak?
2. Äro (voro) dessa *bindetak*, d.v.s. sådana där halmen (vassen) är (var) bunden vid underlaget medelst vidjor, snöre, järntråd eller på annat sätt?
3. Eller äro (voro) de av löst pålagd ej slagtröskad halm som hålles (hölles) kvar av pålagda träkonstruktioner?
4. Hur pass vanliga äro (voro) dessa bundna tak i procent räknat?
  - a. för närvarande?
  - b. för 10 år sedan?
  - c. för 20 år sedan?
  - d. för 50 år sedan?
5. Användas (användes) takkäppar?

Svar:

Båda delarna

I de flesta fall bindes spötet med med vidjan, jämte till gagnas något

I flesta del fall slagtröskad halm med prägel och i en del fall slagverktröskad

a) Sroligtvis 50 %

d) De alla flesta

Med takkäppar åsnyttas väl de spöt som lägges över var halmbreda

M. 11694:2.

6. Använder Ni isolerade band eller fortlöpande söm?
7. Beskriv Ert tillvägagångssätt vid bindningen och angiv materialets art. Bifoga gärna en förtydligande teckning.
8. a. Vilka redskap använder Ni vid täckningen? Räkna upp alla.
b. Har tidigare använts även andra redskap? Vilka?
9. Var god beskriv alla nu eller tidigare använda redskap (material, konstruktion, dimensioner — gör gärna en enkel blyerts-teckning) och angiv deras benämning, även på ortens dialekt.
10. Vartill och huru användas de olika redskapen?

ett ytt som är 2-3 cm tjock
i diameter räknat lägges på kalmbredd
så bindes vidjan hårt om detta och den
underliggande raften
Täck rake, snir
Nej

Täck rake, täck äse, lyckstake

Täck rakan att stå tak halmen
slöt. täck äsen att stå på lyckstake
att trycka med sprödet med på stå
det blir hårt bundet

Nej

11. Använder Ni vid täckningen vantar, knäputor eller särskild fotbeklädnad?

12. Hur beredes
a. långhalmen?

b. vassen?

När och hur skördas den och hur förvaras den?

13. a. Täckes även (eller endast) utanpå det gamla taket?

b. Beskäres taket, när det är färdiglagt?

c. Hur behandlas takskägget?

d. Läggas halmtak (vasstak) även på nya hus?

14. a. Hur ryggas taket?

b. Hur lagas ett söndrigt tak?

15. Hur många arbeta samtidigt med taktäckningen? Och vilken är i så fall arbetsfördelningen?

halmen bindes; mind kövar och
hugges jämn i stubben

I flesta fall täckes nytt tak
I något fall täckes utantill det gamla. Taget
är något lite, några hängsträn
Blir jämf med löskräken, sedan kallas en
yn med eggan uppåt. Inom halmen stän med
en brädbit mot ynen, så de loss. Tidens
går en

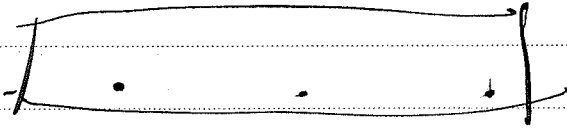
Högst sällan

Vektisrad halmen lägges på och trampas
ät, så hänger höjallan över med 80 cm, om
mellanrum
Käver bort det uttra, stoppas in, och hugges
en sam bredd halmen, en binder
och en sam får upp halmen spirod
och vidjan a. taket

M.11694:4.

16. Har Ni hört omtalas eller sett att man borrar hål i vindskedarna till fäste för takkäpparna? Var och när brukades detta? Angiv om möjligt stället.

Ja. i ~~vind~~ vindskedernas nedre kant

17. Lägges (lades) taket på läkt eller på ravel (raft)?

På raft

18. Användas (användes) dessa tak även på boningshusen?

Nej

19. Är Ni villig att eventuellt besvara ett utförligare frågeformulär (som i så fall honoreras om så önskas)?

Tro knoppes

20. När och var har Ni varit verksam som taktäckare?

Skurna och Gredgårdarna

21. Har Ni även annat yrke? Vilket?

Smickare

OBS! Skulle Ni ej få plats med alla svaren på detta papper så bedes Ni vänligen skriva återstoden på ett löst papper av samma format. Använd även helst ett löst papper därest Ni vill göra någon förtydligande teckning. Och sänd gärna in svaret så snart som möjligt — det underlättar arkivets arbete.